

Hvad dør mink af gennem et produktionsår

Dyrlæge Tove Clausen

Pelsdyrerhvervets Forsøgs- og ForskningsCenter, Herningvej 112 C, 7500 Holstebro

TCL@kopenhagenfur.com

Indledning

Opstår der tilfælde af smitsomme sygdomme på en minkfarm, kan der i uheldige tilfælde mistes mange mink. Under normale omstændigheder dør der imidlertid kun få dyr på de danske farme, sædvanligvis siger vi 1 ‰ om ugen i vækstperioden.

Hvert år opgør Serumlaboratoriet (Danmarks Fødevarer Forskning), hvad de indsendte mink er døde af. Det er imidlertid ikke et reelt billede af dødsårsagerne, idet mange mink ikke bliver sendt ind. Mink sendes kun til analyse, hvis der død flere end der plejer, hvis de dør på et andet tidspunkt end de plejer, eller hvis man skal have en resistenstest, så der kan anvendes antibiotika hhv der skal stilles en diagnose, så man kan få en vaccine.

For at få et lille indblik i, hvad minkene egentlig dør af gennem året, har jeg samlet obduktionsdata fra forsøgsfarmen for de sidste 4 år.

Materiale og metoder

Døde mink på forsøgsfarmen indsamles og obduceres dagligt. I weekender og på helligdage fryses dyrene til senere obduktion. Dyrene undersøges makroskopisk, i tilfælde hvor der ikke kan stilles en sandsynlig diagnose, og der er mistanke om noget smitsomt, indsendes dyr til Danmarks Fødevarer Forskning til videre analyse.

I opgørelsen er året delt i to perioder, 1. periode fra januar til 1/7, og 2. periode fra 1/7 til pelsning. I første periode er det således overvejende tæver, samt hvalpe før fravæning, hvor det i anden periode overvejende er hvalpe. Der er samlet data fra 1. periode for årene 2003 til 2006. For 2. periode er data samlet for årene 2002 til 2005. Forsøgsfarmen har wildmink og standard i forholdet ca 4:1.

Resultater og diskussion

1. periode

Antallet af hanner døde i vinterperioden er lav (0,2 – 0,9 ‰) og ikke medtaget i denne opgørelse. Typiske dødsårsager hos hanner i vinterperioden er afmagrede, lungebetændelse og forstørret fedtlever.

I 1. periode døde der gennem årene 3,7 – 5,5 ‰ af tæverne på forsøgsfarmen og 0,8 – 1,4 hvalp pr kuld.

Hvalpe

Ved optælling dagen efter fødsel, finder vi typisk 0,2 – 0,4 dødfødte hvalpe pr kuld. Nye videooptagelser af fødsler (Gade og Malmkvist, 2004) viser dog, at det nok er en del højere. Omkring 2 døde hvalpe pr kuld, hvis man er i stand til at finde dem alle. Hvis tæverne er fede omkring fødselstidspunktet føder de færre levende hvalpe og flere dødfødte hvalpe, hvorfor huldstyring er vigtigt (Bækgaard et al, 2007). Fra fødsel til dag 28 mister vi 0,4 – 0,7 hvalp pr kuld, og fra dag 28 til dag 42 dør der 0,2 – 0,3 hvalp pr kuld.

Antallet af døde hvalpe i dieperioden er meget afhængig af, hvorvidt der er problemer med fedtede hvalpe eller diarré. Frekvensen af fedtede hvalpe på forsøgsfarmen har i årene 2003 til 2006 varieret fra 1 – 10 % i standard og 2 – 14 % i wildmink.

Kannibalisme er en anden væsentlig årsag til dødsfald før fravæning. Med de nye vandingsystemer der giver lettere tilgang til drikkevand, kan man forhåbentlig afhjælpe dette problem.

Tæver

Der dør kun få tæver i vinter- og dieperioden, de væsentligste årsager til dødsfald hos tæverne i 1. periode er diegivningssyge, afmagring i vinterperioden, fødselsbesvær og yverbetændelse (tabel 1).

Tabel 1. Frekvensen af døde tæver i 1. periode gennem årene 2003 – 2006 på forsøgsfarmen.

Årsag	%
Afmagring	0,5 – 1,2
Fødselsbesvær	0,2 – 0,7
Yverbetændelse	0,1 – 0,6
Diegivningssyge	0,7 – 2,7
Andet	0,4 – 2,3

Opdeling af dødsfald i procent af undersøgte dyr, ses af tabel 2.

Tabel 2. Frekvensfordelingen af dødsårsager blandt 480 undersøgte tæver på forsøgsfarmen i 1. periode.

Dødsårsag	2003	2004	2005	2006
Afmagring	19,5	23,3	12,7	10,4
Fedtlever	5,1	2,0	6,0	2,2
Lungebetændelse / brysthulebet.	4,2	0	3,3	2,2
Nyre / blære betændelse / sten	4,2	2,0	1,3	8,9
Drægtighedssyge	8,5	2,7	2,7	0,7
Fødselsbesvær	10,2	3,3	12,0	8,9
Yverbetændelse	2,5	9,4	11,4	8,9
Diegivningssyge *	28,0	46,7	34,7	42,2
Gummi	0,8	0,7	2,7	0,7
Infektion	4,2	2,0	4,0	4,4
Diarrhoea	3,4	0	2,0	0,7
Andet	5,0	0,7	4,7	6,7
Intet unormalt	4,2	7,3	2,7	3,0

* 0,5 til 4 % af tæver med kuld

De væsentligste dødsårsager på forsøgsfarmen i 1. periode, er i forbindelse med fødselsperioden. Især diegivningssyge er et problem, som diegivningssyge er medregnet de tæver der dør i afmagret tilstand i en periode efter de er taget fra.

I vintermånederne ses afmagrede tæver. Derudover er der normale fund i den periode lungebetændelse / brysthulebetændelse, blære- og nyresten og forstørret fedtlever. Blære-nyrestenene er oftest store, og højst sandsynligt dannet i efterårsmånederne.

I visse perioder har der været problemer med gummistykker fra fjerkræaffald i foderet. Mink kan nemt sluge selv store stykker gummi, disse sætter sig fast i tarmen. I dieperioden 2001 viste det sig at være den væsentligste enkelt årsag til dødsfald blandt tæver i april og maj (tabel 3). Det er derfor

vigtigt at undersøge, hvad dyrene dør af, så man kan få påpeget eventuelle problemer. Håndteringen af fjerkræaffald er senere ændret, så problemer med gummistykker er blevet stærkt reduceret.

Tabel 3. Dødsfald april / maj 2001, i procent af 32 undersøgte tæver på forsøgsfarmen.

Dødsårsag	%
Afmagring	3,1
Fedtlever	9,4
Lungebetændelse / brysthulebet.	12,5
Nyre / blære betændelse / sten	6,3
Drægtighedssyge	12,5
Fødselsbesvær	18,8
Yverbetændelse	6,3
Gummi	21,9
Infektion	3,1
Andet	3,1
Intet unormalt	3,1

2. periode

I anden periode, fra juli til pelsning, er der gennem årene 2002 til 2005 død 0,8 til 1,6 % af hvalpene. Det er under 1 ‰ om ugen og er meget tilfredsstillende. Fordelingen af dødsårsager blandt undersøgte dyr, ses af tabel 4.

Tabel 4. Frekvensfordelingen af dødsårsager blandt 576 undersøgte han- og tævehvalpe på forsøgsfarmen i 2. periode.

Dødsårsag	2002	2003	2004	2005
Afmagring	8,6	29,9	12,8	10,0
Blære- nyrebetændelse	20,0	5,7	19,7	20,6
Blære- nyresten	8,6	8,2	7,7	8,8
Bid	8,6	13,9	4,3	13,8
Forstørret fedtlever	7,6	11,3	9,4	8,1
Lungebetændelse / brysthulebet.	2,9	0,5	3,4	4,4
Velfærdssyge	9,5	6,7	6,9	8,8
Gummi	0	0,5	0	1,9
Diarrhoea	1,0	1,0	0	0,6
Andet	16,2	7,7	18,8	11,9
Ikke undersøgt	17,1	14,4	17,1	11,3

Hvert år dør der hvalpe især i juli, hvor man ikke kan se andet, end at de er afmagrede. De fleste kommer fra ”syge afdelingen”, hvor hvalpe der har haft en ”dårlig barndom”, feks har været fedtede, er placeret. Hvalpene er aldrig rigtigt kommet i gang med at æde, og får indimellem ”tynd mave” inden de dør. På forsøgsfarmen har vi enkelte år haft en forsøgsserie, hvor hvalpene ikke ville trives på den tildelte foderration, hvorfor andelen af afmagrede hvalpe hos os, nok er lidt højere end på en almindelig farm.

Blære- nyrebetændelse er det største problem i vækstperioden, ca. ¾ dele af de dyr der dør er hanner, nok fordi deres urinrør er smallere og længere end tævernes, og således lettere bliver

tilstoppet. Betændelse i blæren ses især i juli og august, blæresten opstår først når vi kommer hen i august og september. Der er ca. lige mange hanner og tæver med blæresten.

Bidskader ses især i september og oktober.

Frekvensen af forstørret fedtlever er nok lidt højere på forsøgsfarmen end på almindelige farme, idet vi nogle år har forsøgshold med ekstreme fodersammensætninger der fremprovokerer fedtlever. Lungebetændelse og brysthulebetændelse er især et problem blandt lyse typer, vi har imidlertid kun wildmink og standard, hvorfor frekvensen er ret lav. Velfærdssyge er ikke et problem, på grund af en effektiv stabilisering af foderfedtet.

Gummi i tarmen hos hvalpe ses sjældent, nok fordi de har foder på tråden det meste af tiden, de er ikke sultne og måske dermed mere tilbøjelig til at sortere gummistykker fra. Ligeledes er diarree ikke et problem i vækstperioden.

Konklusion

Det vi taler mest om når det drejer sig om sygdomme blandt mink, er de smitsomme sygdomme, plasmacytose, hvalpesyge, smitsom lungebetændelse og diarrhoea. Disse sygdomme kan være meget alvorlige på den enkelte farm, hvor de opstår.

I modsætning til hvad man ofte tror, er tarmbetændelse i vækstperioden et sjældent problem på de fleste farme.

De største problemer på forsøgsfarmen i vækstperioden ser ud til at være afmagring, infektioner og stendannelse i blære og nyrer, samt forstørret fedtlever og bidskader.

I vinter- og dieperioden er de største problemer blandt tæverne på forsøgsfarmen afmagring, fødselsproblemer, yverbetændelse og især diegivningsyge.

Det skal bemærkes at vi på forsøgsfarmen udsætter dyrene for forskellige behandlinger, hvorfor dødsfaldsfordelingen på almindelige farme let kan variere fra det beskrevne.

Referencer

Bækgaard, H., Sønderup, M., Clausen, T.N., 2007. Sammenhæng mellem tidlig hvalpedød og minktævers hud og foderforbrug i perioden januar til fødsel. Under udarbejdelse.

Gade, M. & Malmkvist, J., 2004. Ny viden om minkfødsler. Intern Rapport nr. 208. Forskning i relation til praktisk minkproduktion, Temamøde 2004. Forskningscenter Foulum.